

Program proti šikanování

Vážení rodiče, vzhledem k tomu, že šikana se v zárodečných fázích vyskytuje v téměř každé škole, je potřeba věnovat tomuto jevu zvláštní pozornost. Důraz je nutné zaměřit na vytváření dobrých vztahů uvnitř třídních kolektivů, zabývat se jimi ještě před vznikem šikanování. Na prevenci šikany i při řešení jednotlivých případů spolupracují pedagogičtí pracovníci podle předem dohodnutých postupů.

Šikanování je jakékoliv chování, jehož záměrem je ublížit, ohrozit nebo zastrašit žáka, případně skupinu žáků. Spočívá v cílených a opakovaných fyzických a psychických útocích jedincem nebo skupinou vůči jedinci či skupině žáků, kteří se neumí nebo z nejrůznějších důvodů nemohou bránit. Šikanování je mimořádně nebezpečná forma násilí, která ohrožuje základní výchovné a vzdělávací cíle školy. Šikana je zvláště zákeřná, protože často zůstává dlouho skrytá.

Cíl: předcházet výskytu šikanování u žáků školy (případně snížit výskyt šikany), zajistit dostatek informací o tomto jevu, zvyšovat odolnost vůči tomuto jevu, poradenství a včasnou intervenci v případě výskytu šikany ve škole, určen pro žáky, pedagogy i rodiče

Personální zajištění, zodpovědnost: ŘŠ, MP, VP, TU, ostatní pedagogové

Zajištění informovanosti o tomto programu formou: - příloha Preventivní strategie –
- www.zsdvoracka.cz

Legislativní východiska:

- Metodický pokyn MŠMT k prevenci a řešení šikanování mezi žáky škol a školských zařízení, Č.j. 24 246/2008-6
- Metodický pokyn MŠMT k primární prevenci sociálně patologických jevů u dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních, Č.j. 20 006/2007-51
- pravidla chování viz. Školní řád

Řešení problémů dětí věnujeme ve škole velké množství času. Abychom předcházeli incidentům, důraz klademe na prevenci, organizujeme různé akce pro děti, projektové dny, rozšiřujeme nabídku kroužků, které děti mohou navštěvovat. Samotným dětem doporučujeme, aby o problémech otevřeně hovořily a podělily se o své starosti. Ne vždy děti najdou v sobě dost odvahy, aby se s problémem svěřily ve škole. Prosíme Vás proto o pomoc.

Pro nás je velice důležitá spolupráce pedagogů s rodiči. V případě podezření či dokonce jistoty, že je Vašemu dítěti ubližováno, bezprostředně se obraťte na třídního učitele ředitele nebo školního metodika prevence. Vaše informace se budou brát velmi vážně a situaci budeme urychleně řešit.

Šikana se objevuje ve dvou formách:

Verbální šikana (slovní útoky v podobě nadávek, pomluvy, ponižování, vyhrožování, kyberšikana – útoky pomocí SMS, e-mailů, vyvěšování urážlivých materiálů na internetové stránky, apod.)

Fyzická šikana (fyzické útoky, ničení a poškozování věcí oběti, vydírání, krádeže, sexuální obtěžování až zneužívání)

Nepřímou formou šikany je demonstrativní přehlížení žáka či žáků a jejich ignorování. Často dochází ke kombinaci verbální a fyzické šikany.

Znaky šikanování

Nepřímé (varovné) znaky šikanování

- Žák je o přestávkách často osamocený, ostatní o něj nejeví zájem, nemá kamarády.
- Při týmových sportech bývá volen do mužstva mezi posledními.
- O přestávkách vyhledává blízkost učitelů.
- Má-li promluvit před třídou, je nejistý, ustrašený.
- Působí smutně, nešťastně, stísněně, mívá blízko k pláči.
- Stává se uzavřeným.
- Jeho školní prospěch se někdy náhle a nevysvětlitelně zhoršuje.
- Jeho věci jsou poškozené nebo znečištěné, případně rozházené.
- Mívá zašpiněný nebo poškozený oděv.
- Stále postrádá nějaké své věci.
- Odmítá vysvětlit poškození a ztráty věcí nebo používá nepravděpodobné výmluvy.
- Mění svoji pravidelnou cestu do školy a ze školy.
- Začíná vyhledávat důvody pro absenci ve škole.
- Na těle má odřeniny, modřiny, škrábance nebo řezné rány, které nedovede uspokojivě vysvětlit.
- Zejména je třeba věnovat pozornost mladším žákům nově zařazeným do třídy, neboť přizpůsobovací konflikty nejsou vzácností!

Přímé znaky šikanování

- Posměšné poznámky na adresu žáka, pokořující přezdívky, nadávky, ponižování, hrubé žerty na jeho účet. Rozhodujícím kritériem je, do jaké míry je daný žák konkrétní přezdívkou nebo "legrací" zranitelný.
- Kritika žáka, výtky na jeho adresu, zejména pronášené nepřátelským až nenávisným nebo pohrdavým tónem.
- Nátlak na žáka, aby dával věcné nebo peněžní dary šikanujícímu nebo za něj platil.
- Příkazy, které žák dostává od jiných spolužáků, zejména pronášené panovačným tónem, a skutečnost, že se jim podřizuje.
- Nátlak na žáka k vykonávání nemorálních až trestných činů či k spoluúčasti na nich.
- Honění, strkání, šťouchání, rány, kopání, které třeba nejsou zvlášť silné, ale je nápadné, že je oběť neoplácí.
- Rvačky, v nichž jeden z účastníků je zřetelně slabší a snaží se uniknout.
-

Upozornění pro rodiče, čeho si mohou všimnout (příklady)

- Dítě nemá kamaráda, s nímž by trávilo volný čas, s nímž by si telefonovalo apod.
- Dítě není zváno na návštěvu k jiným dětem.
- Zvyšuje se nechuť jít ráno do školy, zvláště když dříve mělo dítě školu rádo. Dítě odkládá odchod z domova, případně je na něm možno při bedlivější pozornosti pozorovat strach. Ztrácí chuť k jídlu.
- Dítě nechodí do školy a ze školy se vrací nejkratší cestou, případně střídá různé cesty, prosí o dovoz či odvoz autem.
- Dítě chodí domů ze školy hladové - agresori mu berou svačinu nebo peníze na svačinu.
- Usíná s pláčem, má neklidný spánek, křičí ze snu, např. "Nechte mě!"
- Dítě ztrácí zájem o učení a schopnost soustředit se na ně.
- Dítě bývá doma smutné či apatické nebo se objeví výkyvy nálad, zmínky o možné sebevraždě. Odmítá svěřit se s tím, co je trápí.
- Dítě žádá o peníze, přičemž udává nevěrohodné důvody – např. opakovaně říká, že je ztratilo,

- příp. doma krade peníze.
- Dítě nápadně často hlásí ztrátu osobních věcí.
- Dítě je neobvykle, nečekaně agresivní k sourozencům nebo jiným dětem, možná projevuje i zlobu vůči rodičům.
- Za dítětem nepřicházejí domů spolužáci nebo jiní kamarádi.

Dohodnuté postupy - Program proti šikaně

Postupy školy v případě výskytu šikany:

1. V případě **podezření na šikanování** spolupracuje pedagog s ostatními pedagogy, zajišťuje bezpečné prostředí pro případnou další činnost, zahájí neprodleně zjišťování okolností případné šikany, spolupracuje se školním metodikem prevence a výchovným poradcem, informuje o případu ředitele školy.
2. **Vyšetřování prokázané šikany**

Počáteční šikana

- rozhovor s těmi, kteří na šikanu upozornili, a s oběťmi
- nalezení vhodných svědků
- individuální, eventuálně konfrontační rozhovory, se svědky (nikoliv konfrontace oběti a agresorů)
- zajištění ochrany obětem
- rozhovor s agresory - případně konfrontace mezi nimi

Pokročilá šikana s neobvyklou formou

Výbuch násilí skupiny proti jednotlivci či minoritní skupině:

- bezprostřední záchrana oběti
- domluva pedagogických pracovníků na spolupráci a postupu vyšetřování
- zabránění domluvě agresorů na křivé výpovědi
- pokračující pomoc a podpora oběti
- nahlášení Policii ČR
- zahájení vlastního vyšetřování

Krizový plán školy

Prvotní reakce školy:

- **Okamžitá ochrana oběti** – žáka co nejdříve předat rodičům, kteří budou seznámeni s tím, co se stalo, než se rodiče do školy dostaví, může být tento žák přemístěn dle závažnosti případu do jiné místnosti (kabinet, ředitelna), kde je zajištěn dohled dospělé osoby
- dohoda o vzájemné informovanosti mezi rodiči a školou (rodiče – podání případné zprávy o specializovaném vyšetření žáka, škola - seznamování s průběhem řešení případu)
- **Oddělení agresorů od kolektivu** ostatních žáků ve třídě – bezprostředně po zjištění šikany, aby nemohli ovlivnit svědky.
- **Rozhovory se svědky** (výpovědi všech žáků jsou pečlivě zaznamenány) –

zaznamenání výpovědí musí být jasné a přesné. Je nutno zjistit :

- 1 Kdo je oběť
- 2 Kdo je agresor
- 3 Kde šikana trvá
- 4 Jak dlouho trvá
- 5 Jakou formou

- **Zjištění poznatků ostatních žáků ze třídy**
- **Individuální rozhovory s agresory**
- **Zaslání dopisu rodičům aktérů šikany**, aby se dostavili v určenou dobu k jednání do školy.

2. Seznámení pedagogů školy s případem šikany: ve vážných případech

Na mimořádné schůzce svolané ředitelem školy po zjištění všech faktů okolnosti případu jsou **všichni pedagogové seznámeni s celým případem.**

3) Individuální schůzky rodičů aktérů celého případu (agresorů, oběti)

Schůzky rodičů agresorů budou probíhat jednotlivě za přítomnosti výchovného poradce, školního metodika prevence, příp. zástupce vedení školy, třídního učitele. Je vhodné, aby se na schůzku dostavili pokud možno oba rodiče žáka. Rodiče jsou seznámeni s celým případem a výchovným opatřením, které bude agresorovi ze strany školy uděleno. **Je zhotoven zápis z jednání**, který obdrží jak škola, tak rodiče. Zápis z jednání je stvrzen podpisem obou jednajících stran. **Rodičům je nabídnuto případné specializované vyšetření žáka.** (např. Pedagogicko-psychologické poradny, Středisko výchovné péče) Záleží na závažnosti a okolnostech případu.

Následně proběhne **schůzka s rodiči oběti**, kteří budou také velmi podrobně **seznámeni s řešením případu a s výchovnými opatřeními**, které škola učinila k nápravě situace. Také tito rodiče obdrží podepsaný zápis z jednání. **Oběti šikanování se doporučuje nabídnout psychoterapeutickou péči PPP nebo jiného poradenského pracoviště.**

Zúčastnění rodiče budou seznámeni s dalšími postupy školy v rámci ošetření vztahů mezi žáky ve třídě (odborná pomoc – etoped, uskutečnění dlouhodobého prožitkového programu odbornou institucí pro tuto třídu)

4) Mimořádné třídní schůzky rodičů

Je v kompetenci vedení školy, zda **proběhnou třídní schůzky s rodiči** na celé škole, nebo ve třídách, u nichž mohou nastat podobné potíže, či jen ve třídě v níž se šikana vyšetřovala.

Na schůzce jsou **rodiče obecně seznámeni s případem**, průběhem vyšetřování a následným ošetřením vztahů např. odbornou institucí.

Rodiče **jsou seznámeni s přímými a nepřímými znaky šikany**, mají možnost získat kontakty odborných institucí, které se šikanou zabývají, na schůzce může být přítomen odborný pracovník, který zodpoví případné dotazy rodičů.

Rodiče jsou ubezpečeni, že se **škola** snaží tomuto soc. nežádoucímu jevu předcházet a pokud je zjištěn, **umí jej kvalitně vyřešit.**

5) Třídnická hodina pro žáky:

Žáci školy jsou obecně informováni o případu a vyřešení šikany na škole, mají možnost formou dotazů ve Schránce důvěry, u metodika prevence, výchovného poradce, TU informovat se podrobněji o šikaně. Třídními učiteli jsou žákům opětovně připomenuty varianty přímých a nepřímých znaků šikany, a to přiměřeně ke svému věku.

Jsou opětovně informováni o možnosti, kam se obrátit, pokud budou oni svědky nebo oběti šikany

(VP, TU, ŠMP, rodiče, Schránka důvěry, tel. kontakt na krizové linky – nástěnka ve škole.)

6) Výchovná opatření:

1. **Napomenutí a důtka třídního učitele, důtka ředitele**

2. Snížení známky z chování
3. Převedení do jiné třídy
4. Doporučení rodičům obětí i agresorů návštěvy v ambulantním oddělení střediska výchovné péče pro děti a mládež (SVP), PPP, psychologa

V mimořádných případech se užijí další opatření:

- Doporučení rodičům na **dobrovolné umístění dítěte do pobytového oddělení SVP**, případně doporučení realizovat dobrovolný diagnostický pobyt žáka v místě příslušném diagnostickém ústavu.
- **Podání návrhu orgánu sociálně právní ochrany dítěte k zahájení řízení** o nařízení předběžného opatření či ústavní výchovy s následným umístěním v diagnostickém ústavu.
- **Vyrozumění policejního orgánu**, došlo-li k závažnějšímu případu šikanování.

Školské zařízení řeší tuto problematiku na základě opatření ve výchově, systému hodnocení svěřence zařízení popř. programu rozvoje osobnosti dítěte.

Za spolupráci děkujeme.

Mgr.Šarlota Slívová
metodik prevence